

FI lausuntopyyntö VV

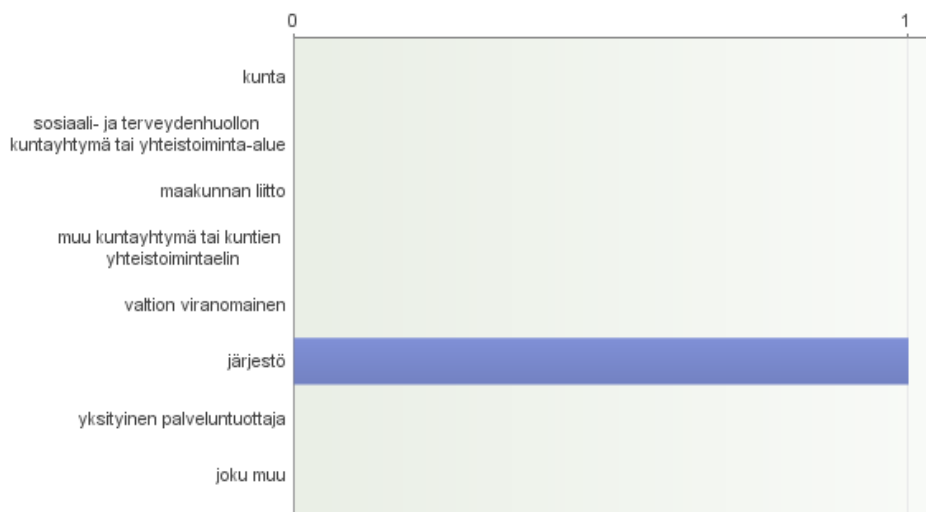
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyyntöä käsittelevä päivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
STTK ry	Työläjäri Riitta	riitta.tyolajarvi@sttk.fi		

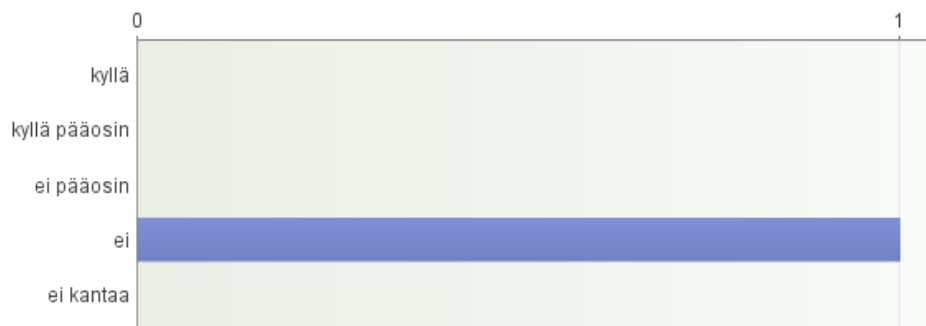
2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kysymyksessä viitataan sote-uudistukseen, mutta tämän lausuntopyyntöä aiheena on luonnos valinnanvapauslainsäädännöksi. STTK arvioi näissä vastauksissaan nimenomaan valinnanvapauden lakiluonnospakettia. Arviointia vaikeuttaa merkittävästi se, että paketti on vielä keskeneräinen, lausuntoaajan kuluessa on tipahdellut joitakin uusia asioita vaikuttavia tietoja, sekä varsinkin käytännön työn toteuttamista ajatellen monet aivan keskeisetkin määrittelyt ja vastuunrajaukset ovat epäselviä. STTK katsoo, että sote-uudistuksen alkuperäisiä päätavoitteita voidaan kohtuullisen hyvin saavuttaa maakuntien järjestämis- ja tuottamisvastuun mallilla, jota yksityiset palvelut täydentävät. Yksityisten palvelujen käyttöä ja valinnanvapautta (joka jo tällä hetkellä monissa sote-palveluissa on varsin laajaa) voidaan hallitusti ja tietoon perustuen laajentaa, kunhan ensin toteutetaan sote-palvelujen siirto maakunnille sekä mm. kokemukset käynnistyneistä piloteista hyödynnetään valinnanvapauslainsäädännön valmistelussa. Tästä etenemistavasta on sovittu myös maan hallitusohjelmassa. Työterveyshuollon sisältöä kehitetään, mutta työurien

pidentäminen ja työhyvinvoinnin edistäminen toteutuvat parhaiten tth:n nykyisen rakenteen ja rahoitusmallin avulla. Korkeakouluopiskelijoiden yhdenvertaista opiskeluterveydenhuoltoa toteutetaan parhaiten laajentamalla valtioneuvoston linjauksen mukaisesti YTHS:n palvelut myös ammattikorkeakouluopiskelijoille.

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Joiltain osin asiakkaan vaikutusmahdollisuudet edistyivät, varsinkin jos asiakas tai hänen läheisensä osaavat selvittää oikeutensa ja palvelumahdollisuutensa ja pitää niistä kiinni. Koska palvelukokonaisuus on sekava ja pirstaleinen, saattaa monille asiakkaille oikeiden palvelupolkujen löytyminen olla vaikeata tuettunakaan. Tämä riski on suuri varsinkin toimintakyrajoitteisilla ja/tai moniongelmaisilla asiakkailla. Koska jatkossa suuri osuus palvelutuotannosta tapahtuisi yhtiömuotoisena, jää palvelutuotanto tältä osin demokraattisten vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolelle ja tilanne siis heikentyisi nykyisestä.

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Olennaista on palveluilla saavutettu tulos eli terveys- ja hyvinvointihyöty, ei mahdollisuus hakeutua palveluun. Luonnosteltu palvelukokonaisuus jättää avoimiksi suuria vastuu- ja rahoituskysymyksiä: epäselvää on, miten linjataan erilaisille asiakasryhmille yhdenvertaisella tavalla ne palvelut, joita tarjoavat sote-keskukset, mihin palveluihin on oikeus maksu- ja asiakaseteleillä sekä henkilökohtaisella budjetilla? Milloin on oikeus käyttää kiireellisiä palveluja toisessa sote-keskuksessa ja milloin päivystystä? Missä vaiheessa siirrytään maakunnan liikelaitoksen asiakkaaksi, miten suoritetaan valinta toisen maakunnan liikelaitokseen? Kuten lakiluonnoksessakin todetaan, määrittely ja kriteeristö pitäisi olla huomattavan yksityiskohtaista, jotta väliinpuotoamisilta ja vastuun pallottelulta vältytään. Perustuslain mukainen yhdenvertaisuus pitäisi myös toteutua maan eri osissa.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

Vastaajien määrä: 1

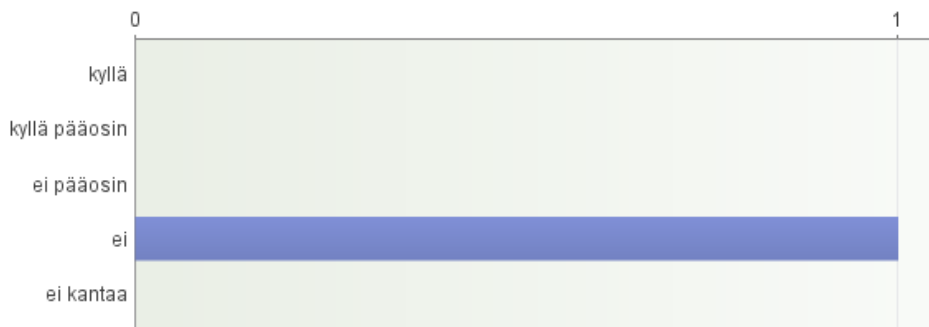
10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Luonnostellun palvelujärjestelmän pirstaleisuus tekisi asiakkaan palvelujen integraation hyvin haasteelliseksi. Hajanaisuus vaarantaisi erityisosaamisen säilyttämisen eri ammattilaisryhmissä sekä moniammatillisten palvelukokonaisuuksien kehittämisen asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kustannuksien hillinnässä horisontaalisen ja vertikaalisen integraation toteutuminen käytännössä on keskeinen keino. Luonnosteltu malli heikentäisi integraation toteuttamista ja mikäli vielä yhtiöittämisvelvoitekin toimeenpantaisiin, romutettaisiin jo kehitetyt alueelliset integroidut mallit sekä vaarannettaisiin nykyisen tasoisen erikoissairaanhoidon ja sairaalapalvelujen laatu ja saatavuus. Järjestelmän pystyttämisen sekä seurannan, ohjauksen ja valvonnan kustannuksia on aliarvioitu. Integraatiolla saatavien säästöjen vaikeutuessa on pelättävissä, että säästökohteita etsittäisiin henkilöstön palvelussuhteen ehtoja ja työmarkkina-asemaa heikentämällä. Tämä kohdentuisi varsinkin naisvaltaisiin AMK- tai toisen asteen koulutusta edellyttäviin sote-tehtäviin. Näitä henkilöstön asemaan liittyviä riskejä on jo realisoitunut esim. muissa Pohjoismaissa.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Varmistamalla luonnosteltua laajempi palvelutuotanto maakuntien liikelaitoksissa, jotka toimivat maakuntavaltuustojen vaikutusvallan alaisuudessa. Ulottamalla maakuntavaltuustojen toimivaltaa julkista rahoitusta saaville yksityisille toimijoille. Vahvistamalla asiakaspalautteen ja asiakasjärjestöjen vaikutusmahdollisuuksia palveluntuottajiin. Säättämällä laaja yhteiskuntavastuun lainsäädäntö palveluntuottajille.

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vastaajien määrä: 1

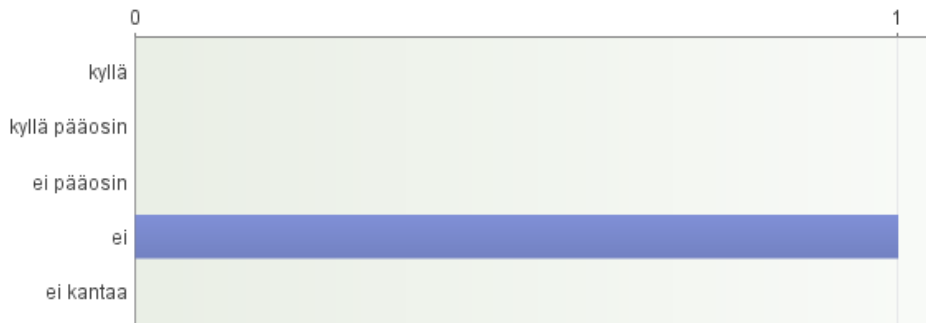
16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uusia palveluinnovaatioita olisi helpompaa kehittää riittävän laajoilla ja integroitujen palvelujen alustoilla, kuten maakuntakohtaisesti. Pirstaleinen eri toiminnot hajottava monituottajamalli on haasteellinen laajoille toimintatapojen muutoksille, ja niiden kehittämiskustannukset ovat korkeampia hajanaisessa palveluntuottajien järjestelmässä. Maakunnallinen palvelutuotannon pohja tarjoaisi paremmat edellytykset moniammatilliselle asiakaskeskeiselle innovoinnille.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveyspalveluista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiöitettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Vastaajien määrä: 1

- Mikäli luonnostellun tyyppiseen valinnanvapausmalliin mennään, eri toimijoiden tehtävien ja vastuiden tarkka määrittely hoitoketjuissa ja palveluverkostoissa on olennaista. Nämä linjaukset tulisi tehdä valtakunnallisesti, uudistuksen tavoitteena oleva yhdenvertaisuuden lisääminen ei toteudu mikäli työ jätetään yksin maakunnille. Asiakkaiden liikkuminen maakunnasta toiseen myös edellyttää valtakunnallista määrittelyä. On haastavaa löytää ne kriteerit, jotka ovat toimivia eri erikoisaloilla, erilaisilla asiakas- ja potilasryhmillä. Ilman selkeää kriteeristöä luonnosteltu palvelumalli ei voi mitenkään toimia käytännössä, vielä vähemmän laadukkaasti ja kustannustehokkaasti. STTK ei kannata yhtiöittämisveloitetta, joka aiheuttaa monenlaisia riskejä asiakkaille ja henkilöstölle.

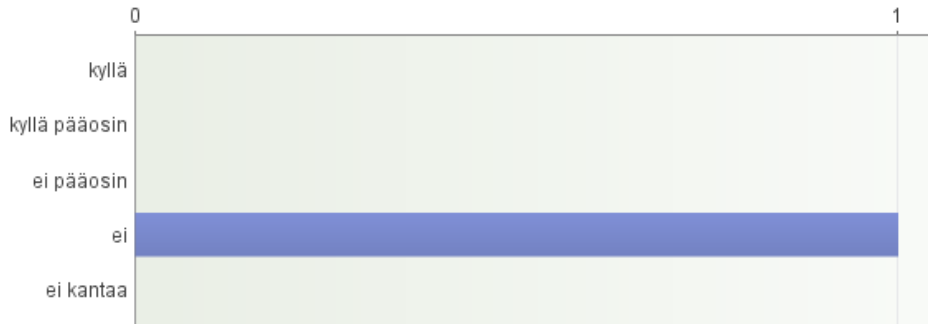
19. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Yhtiöittämisvelvoite avaisi markkinat myös kansainvälisille toimijoille ja saattaisi joissain tilanteissa johtaa Suomen valtion korvausvelvollisuuksiin CETA-sopimuksen myötä, mikäli yhtiön tuotto-odotukset eivät täytyisi.

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

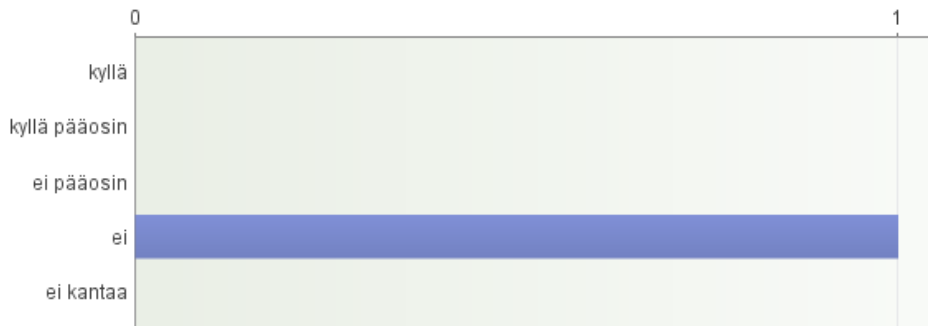
21. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Mikäli luonnostellun mukaisiin maksu- ja asiakassetelijärjestelmiin mennään, tulee näiden palvelutuottajien rekisteröityä myös maakuntaan ja maakunnalla tulee olla mahdollisuus ohjaukseen ja valvontaan, niin laadun ja osaamisen näkökulmasta, kuin asukasdemokratiankin näkökulmasta. Sote-keskus ei voi hoitaa käyttämiensä maksusetelien palvelutuottajien ohjausta ja valvontaa, siihen niillä ei ole kompetenssia eikä resursseja. Mikäli kapitaatiomaksu jää kovin alhaiseksi, seuraa merkittäviä alihoidon riskejä eikä maksusetelijärjestelmää välttämättä käytettäisi juuri lainkaan. Asiakkaallahan ei ilmeisesti olisi ns. subjektiivista oikeutta maksuseteliin tietyssä tilanteessa, vaan arvionti maksusetelipalvelun tarpeesta olisi aina subjektiivista. Eri sote-keskusten maksusetelikäytännöt todennäköisesti vaihtelisivat suuresti. Perusterveen asiakaskunnan saaneella sote-keskuksella olisi enemmän väljyyttä myös maksusetelien myöntämiseen. Sote-keskuksilla pitäisi olla myös riittävän laaja oma palveluvalikoima, esim fysioterapeuttien pitäisi kuulua sote-keskusten henkilöstöön. Suurempi kapitaatiokorvaus taasen todennäköisesti johtaisi merkittäviin liikevoittoihin sote-keskuksilla, jotka ovat onnistuneet saamaan perusterveen ja hyvinvoivan asiakaskunnan listoilleen.

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

23. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Itse sote-keskusten tehtävät ovat määrittelemättä, ja lisäksi sote-keskusten pitäisi kantaa vastuuta maksusetelien myöntämisestä. Oikeus maksusetelipalveluun jää epämääräiseksi, välttämättä tiukasti tulkiten maksuseteliä ei käytettäisi juuri lainkaan. Väljä myöntämiskäytäntö taas saattaisi ajaa sote-keskuksia konkurssiin.

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

25. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Epäselväksi jää, milloin asiakkaalla olisi käytännössä oikeus maksusetelin käyttämiseen. Olennaista on myös se, millaiselle tasolle asiakasmaksut tulevat asettumaan, ja onko asiakkaalla mahdollisuus ostaa itse lisäpalveluja maksusetelin päälle. Valittavista maksulinjauksista riippuen asiakkaat saattavat joutua hyvinkin eriarvoisiin tilanteisiin, vaikka yksi päätavoitteista on ollut yhdenvertaisuuden lisääminen. Palvelujen valinnan tukena tulisi olla informatiivinen ja faktapohjainen, mutta selkeä ja helppokäyttöinen sivusto, jonka käyttämisessä asiakkaalle voidaan tarjota myös ammattilaisen apua. Tulisi myös harkita muun markkinoinnin ja mainonnan rajoittamista tai jopa kieltoa jotakin kanavaa myöten julkista rahoitusta saaville palveluntuottajille.

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vastaajien määrä: 1

27. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Mikäli eri maakuntien palvelumääritys ei ole identtistä, saattaa siirtyminen toisen maakunnan asiakkaaksi aiheuttaa hämmentäviä tilanteita. Asiakas saattaa myös yhtä aikaisesti tarvita useita eri erikoisalojen palveluja, joita hän haluaisikin hakea eri maakunnista. Näin ollen valinnanvapaus itse asiassa merkittävästi supistuisi nykyisestä.

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

29. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakasetelin käyttöön liittyy kysymyksiä ja ongelmia, mutta ei erityisesti asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta. Riittävän ohjauksen, neuvonnan ja laatu-tiedon tarjoaminen eri asiakasryhmille ja erikoisaloille tulee kylläkin olemaan haasteellista, myös sosiaalipalveluissa.

30. 10b. Turvaako asiakasetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

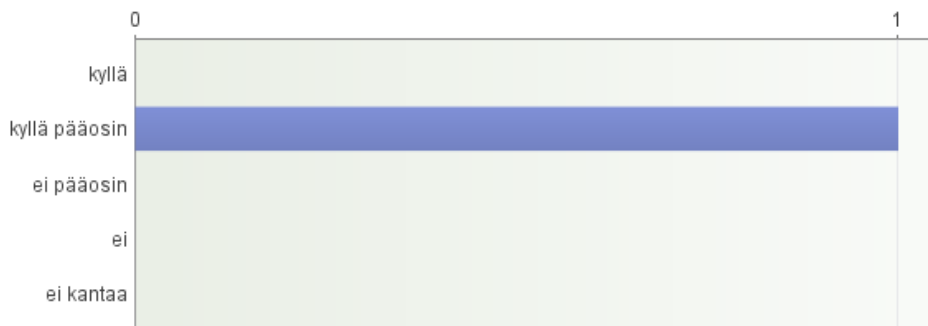
31. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Mikäli maakunnan on yhtiötettävä omat palvelunsa, joiden vaihtoehtona maakunta haluaisi tarjota myös asiakaseteliä, tulee tämä johtamaan erikoissairaanhoidon osaamisen sekä päivystyspalvelujen tason ja saatavuuden laskuun. Nykyisen laadukkaan erikoissairaanhoidon pirstominen johtaisi vaaralliselle tielle etenkin raskaimpien sairauksien ja tapaturmien hoitamisessa.

32. 10c. Ovatko asiakasetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vastaajien määrä: 1

33. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tältä osin asiakkaan valinnanvapaus toteutuu, mutta ei välttämättä kokonaisuutta ajatellen palvelujen laatu ja kustannustehokkuus, mikäli yhtiöittämisvelvoite johtaa toimivan erikoissairaanhoidon pirstoutumiseen ja pulaan erikoisosaamisen henkilökunnasta maakunnan palveluissa.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

35. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Henkilökohtaisessa budjetoinnissa on kannatettavia elementtejä. Olennaista tulee olemaan riittävä ohjaus ja neuvonta palvelujen valinnassa, sekä helposti saatavilla oleva selkeä laatumieto palveluista. Joillakin asiakasryhmillä riittävän moniammatillisen erikoisosaamisen kertymiseen ja säilyttämiseen tulee kiinnittää huomiota. Useita eri rinnakkaisia palveluja tarvitsevilla asiakkailla eri palvelutyypit tulisi budjetoida erikseen (ettei esim. kuljetuspalveluihin kulu myös se osuus budjetista, joka on tarkoitettu fysioterapia- ja muihin kuntoutuspalveluihin). Asiakkaalla tulisi olla myös mahdollisuus valita osa palveluista maakunnalta, osa henkilökohtaisen budjetin kautta.

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko). Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

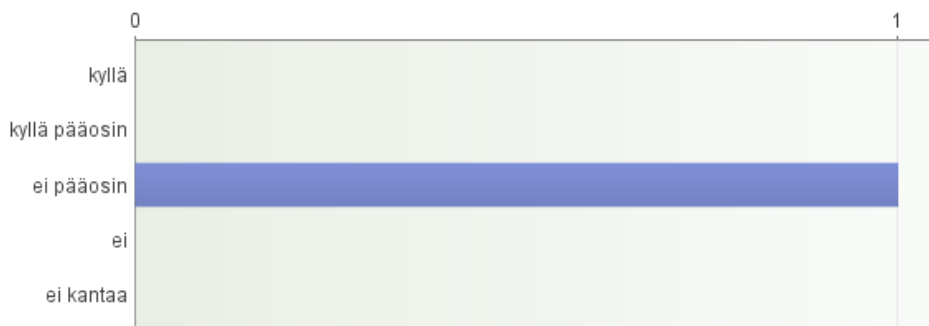
37. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnoissa tukevat jo nyt omaiset ja läheiset, siihen ei erillistä lainsäädäntöä tarvita. Tulevaisuudessa maakuntien tulisi ohjata ja neuvoa tukea tarvitsevia asiakkaita. Hyvin erikoinen olisi ratkaisu, jossa säädettäisiin esimerkiksi vailla mitään ammatillista pätevyyttä olevien vapaaehtoistoimijoiden oikeudesta avustaa toimintakykyrajoitteisia asiakkaita valintojen tekemisessä. Mikäli näillä asiakkailla olisi esimerkiksi käytössään henkilökohtainen budjetti, puhutaan sekä taloudellisessa että inhimillisessä mielessä mittavista päätöksistä.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

39. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kaikkien julkista rahoitusta saavien palveluntuottajien tulisi toteuttaa hyväksymis- ja sopimusmenettely maakunnan kanssa (myös esim maksuseteleitä hyödyntävien). Sisältöön ja laatuun liittyvien vaatimuksien tulisi yhteneväiset koko maassa, jotta asiakkaat ovat yhdenvertaisessa asemassa. Valvontaa tulee suorittaa yhteistyössä tulevan Luova-viraston sote-alan virkamiesten kanssa. Toisaalta pienyrittäjille kohdentuvat hallinnolliset vaatimukset (ja niistä aiheutuvat kustannukset) tulisi pitää keveinä, mikäli Suomessa halutaan sote-alan pienyrittäjyys vielä tulevaisuudessakin mahdollistaa. Itse palvelun laatu pitää pienyrittäjillä tietysti olla samaa hyvää tasoa kuin muillakin toimijoilla.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

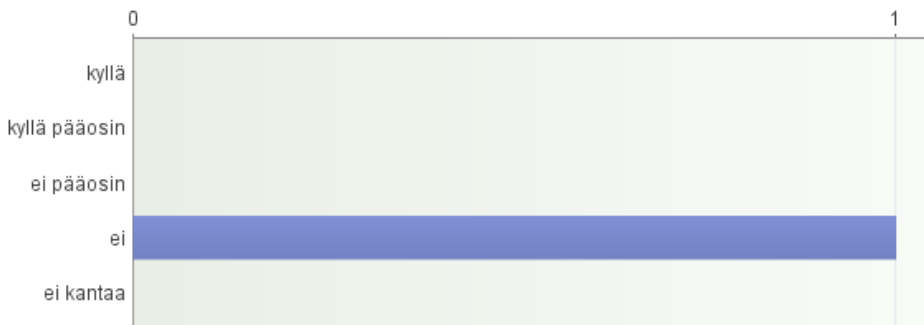
41. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Palveluntuottajilla pitäisi olla selkeät kriteerit moniammatillisesta henkilöstöstä sekä laatuvaatimuksista. Myös palveluntuottajien luetteloon, tai olisiko parempi puhua tietopalvelusta, tulee investoida laajapohjaisten ja luotettavien faktatietojen tarjoamiseksi asiakkaille.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

43. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Yhtiöittämisvelvoitteesta tulee ehdottomasti luopua. Siihen ei ole ulkoista pakkoa, vaan kyse on poliittisesta valinnasta joka vahingoittaisi asiakkaiden ja henkilöstön asemaa. Palveluntuottajille tulee säätää laajapohjainen yhteiskuntavastuun velvoite, joka sisällöllisesti olisi huomattavasti laajempi kuin julkisessa keskustelussa esiintynyt velvoite tiettyjen tilinpäätöslukujen julkisuuteen. Yhteiskuntavastuun lainsäädännön tulisi kattaa mm. velvoite osallistua eri sote-alan henkilöstöryhmien kouluttamiseen, täydennuskoulutukseen ja yhteistoimintaan, samoin mainonnan ja markkinoinnin pelisäännöt (jopa mainontakielto, jos toimija saa julkista rahoitusta), mahdollisesti velvoite osallistua päivystystoimintaan maakunnan alueella, vastuu komplikaatioiden hoidosta ja rahoituksesta, sekä verojen maksusta Suomeen. Harkittava olisi myös taloudellisen voiton säätely, mikäli joiltain osin julkisesti rahoitettuja palveluja tuotetaan yksityisesti. Esimerkiksi Suomen perusopetuslaissa säädetään koulutuspalveluista: "Opetusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi." 7 § Yhtiömuotoisina toimivat palveluntuottajat ilmeisesti voisivat myös siirtää osan palvelutuotannostaan Suomen ulkopuolelle (esim. laboratorioanalyysiä, kuvantamispalvelujen lausuntojen laatimista, etä- ja digipalvelujen asiantuntijavastauksia jne). Olisi hyvä, että sote-palvelutuotanto säilyy suomalaisilla ammattilaisilla. Parhaiten tämä varmentuu maakuntien liikelaitoksien työnä.

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista. 15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Vastaajien määrä: 1

45. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kapitaatiokorvauksella on tiettyjä hyviä puolia, mutta kaavailussa mallissa riskinä on matalalle tasolle jäävä kapitaatiomaksu, jolloin vaarana on mm. potilaiden alihoito sekä erityisesti pienemmille toimijoille keskittyvät taloudelliset riskit, jopa konkurssiuhkat. Jos konkurssseja realisoituu, saattaa olla vaikeata löytää nopeasti tilalle toinen palveluntuottaja, jolloin potilaiden hoito voi vaarantua jopa kriittisellä tavalla. Korkea kapitaatiokorvaus taas tarkoittaisi huomattavia voittoja niille palveluntuottajille, jotka onnistuisivat saamaan listoille perusterveitä ja vähemmän palveluja tarvitsevia asiakkaita. Korvausta on haastavaa saada määriteltyä niin, että esimerkiksi voitaisiin varmistaa sujuva maksusetelikäytäntö erilaisille asiakasryhmille. Myös faktoihin perustuvien kannustinkorvauksien määrittely helposti toimivaksi ja oikeudenmukaiseksi ajatellen erilaisia palvelutilanteita ja asiakasryhmiä on äärimmäisen haastavaa. Mahdolliset omarahoitteiset tai yksityisvakuutusilla katettavat lisäpalvelut aiheuttaisivat asiakkaiden eriarvoistumista. Kehitys tähän suuntaan on jo käynnissä, koska asiakkaat näkevät sote-uudistuksen valmistelussa runsaasti epävarmuustekijöitä.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

47. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Suoran valinnan palvelujen tuottajien olisi kannattavaa ohjata mahdollisimman suuri osuus tarvittavista kokonaispalveluista muiden hoidettaviksi ja kustannettaviksi. Oletettavasti erikoissairaanhoidon ja maakunnan liikelaitoksen palvelujen osuus tulee kasvamaan. Kokonaisuuden hahmottamista ja lausunnon antamista vaikeuttaa se, ettei vielä ole täsmällistä tietoa ns. monikanavarahoituksen yksinkertaistamiseen liittyvistä päätöksistä. Joka tapauksessa Kelan jo olemassa olevia ja toimivia tieto- ja maksatusjärjestelmiä kannattaa hyödyntää mahdollisimman kattavasti. Maakuntien rahoituksen yleiskatteellisuus saattaa vaarantaa sote-palveluille kohdentuvan riittävän rahoituksen.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

49. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslain valmistelulle tulee ottaa aikalisä, sitä ei tule säätää liian kovassa kiireessä nyt kaavailulla aikataululla. Joka tapauksessa siirtymäaikoja tulee ottaa käyttöön niin, ettei maakunnilla ole veloitetta siirtyä valinnanvapausmallin toimeenpanoon ainakaan ennen vuotta 2021. Puutteellisen valinnanvapausmallin korjailu lain jo voimassa ollessa ei välttämättä enää ole mahdollista, mikäli esimerkiksi toimivia julkisen palvelun rakenteita on jo ehditty romuttaa.

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

51. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakuntien vastuut ja veloitteet ovat moninaiset ja vaativat. Luonnosteltu malli antaa yksityisille toimijoille mahdollisuuden valita missä ja miten pyrkiä sote-markkinoille, mutta maakunta kantaa aina viime kädessä vastuun kokonaisuudesta, haja-asutusalueista, vaativimmista ja moniongelmaisista asiakkaista sekä palvelujen hoitamisesta esimerkiksi konkurssin jälkeen. Osaamisvaatimukset ja taloudelliset paineet ovat kovat, ja riskinä onkin etteivät kaikki pienimmät maakunnat tule tehtävistä selviytymään. Tärkeää olisi, että kaikissa maakunnissa on johdossa myös vahvaa hoitotyön osaamista sekä henkilöstön edustajat aktiivisina osanottajina mukana kaikessa valmistelu- ja kehittämistyössä. Tietojärjestelmien rakentamiselle on varattava riittävästi aikaa ja hyödynnettävä mahdollisimman pitkälle olemassa olevia valtakunnallisia tietopalveluja. Tässä Kelan ylläpitämät tietojärjestelmät tarjoavat parhaan alustan.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vastaajien määrä: 1

53. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kysymyksenasettelu on mielenkiintoinen ja lähtee oletuksesta, että sote-markkinat automaattisesti synnyttävät hyötyjä. Yrityksien näkökulmasta ehkä näin onkin, asiakkaiden ja veronmaksajien eli ihmisten näkökulmasta välttämättä ei. Luonnosteltu malli toimii todennäköisesti hyvin eri tavalla maaseudulla ja kaupungeissa, ja suurten kaupunkien sisälläkin saattaa eriyttää palvelutarjontaa erilaisilla asuinalueilla. Toimivia markkinoita tuskin syntyy koko Suomeen, tai kaikkiin palveluihin. Riskit pienyrityksille, ja myös paljon puhutuille järjestöille palveluntuottajina ovat suuria, ja kehitys johtanee voimakkaasti markkinoiden keskittymiseen isoimmille toimijoille. Näin ollen tosiasiallinen valinnan mahdollisuus saattaa monin paikoin, ja monissa palveluissa, heikentyä nykyisestä.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Vastaajien määrä: 1

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslainsäädäntöpakettia tulisi myöhentää ja tutkia ensin mm. piloteista saatavat kokemukset. Pienille toimijoille turvallisempi vaihtoehto voisi olla esimerkiksi maakuntien liikelaitoksien toiminnan täydentäminen ostopalveluina ja yhteistyösopimuksilla.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Eivastauksia.

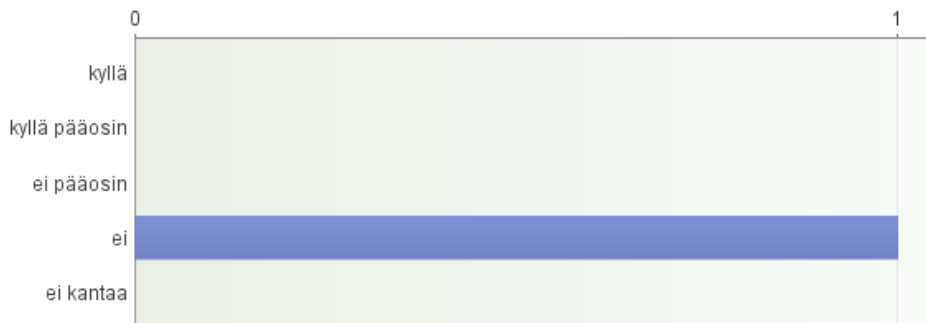
57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

Vastaajien määrä: 1

- Kaikilta osin tosiasiallinen valinnanvapaus luonnoksessa ei suinkaan lisääntynyt. Tällä hetkellä olemassa olevia valinnanvapauden mahdollisuuksia ei läheskään täysimääräisesti hyödynnetä. Todennäköisesti tervein ja parhaiten toimeentuleva väestönosa tulee eniten käyttämään luonnosteltuja valinnanvapauden elementtejä. Monisairaille ja moniongelmaisille, varsinkin haja-asutusalueilla, se tulee olemaan haastavampaa. Mahdollisuus valita palveluntuottaja on täysin eri asia kuin vaikuttaa palvelujen sisältöön, hoidon laadukkaaseen lopputulokseen ja saavutettavaan hyvinvointihyötyyn, tai palvelujen vaikuttavuuteen ja kustannustehokkuuteen. Ei ole tietoa, että mikään näistä koko sote-uudistuksen päätavoitteista välttämättä etenisi käyttämällä välineenä nyt luonnosteltua monimutkaista valinnanvapauspakettia.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

59. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Hammashoidossa on paljon "korjausvelkaa", jonka hoitaminen kuntoon kapitaatiokorvaukseen painottuvalla rahoitusmallilla olisi pienille toimijoille liian riskialtista. Hammashoitajien ja suuhygienistien täysimääräisen osaamisen ja työpanoksen hyödyntäminen jäisi myös arvailujen varaan ellei siitä erikseen säädettäisi. Kouluterveysneuvoston hammashoidon ja muun hammashoidon palvelujen ja korvausten yhteensovittaminen jää samoin epäselväksi luonnostellussa mallissa.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Hämmäntävää on tieto, että monelta osin epäselvä luonnospaketti on sisällöllisesti eri, kuin se luonnospaketti josta saatavilla olevat vaikutusarviointit on tehty. Eri asiantuntijatahojen tekemissä vaikutusarvioissa on nähty runsaasti riskejä, mikä kuitenkin toistaiseksi on vaikuttanut vain niukasti valinnanvapauspaketin pääsisältöön ja aikataulutukseen. Pahimmillaan luvassa olisi hallitsematon tilanne palvelujen kustannuksissa, laadussa, saatavuudessa ja yhteensovittamisessa vuonna 2019.

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Ei vastauksia.

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Huolestuttavaa ja puutteellista on, ettei lausuntolomakkeen yhdessä kysymyksessä millään tavoin peilata valinnanvapausmallin vaikutuksia henkilöstöön. Malli yhdistettynä ei-kannatettavaan yhtiöittämisveloitteeseen saattaa johtaa henkilöstön palvelussuhteen ehtojen heikentämiseen, työuran pirstoutumisiin sekä siirtymisiin heikompiin työehtosopimuksiin säästöjen ja kilpailuedun saamiseksi. Tämä suuntaus on jo realisoitunut muissa Pohjoismaissa siltä osin kun toimitaan kilpailevilla sote-markkinoilla. Seurauksena saattaa Suomessakin olla henkilöstön siirtämistä vastentahtoisesti määräaikaan, osa-aikaisiin tai ns. 0-tuntisopimuksiin, työsidonnaisuuden lisääntymistä olemattoman pienillä varallaolokorvauksilla sekä palkkojen alentumista huonompien TESSien kautta. Naisvaltaisilla sote-aloilla tämä olisi myös tasa-arvokysymys jolla on vaikutuksia sekä työn ja perhe-elämän yhteensovittamiseen että yleiseen työtyytyväisyyteen ja työhyvinvointiin. Pirstoutuviin työsuhteisiin sote-yhtiöihin siirtyvä henkilöstö jäisi myös nykyisen laadukkaan työsuojelusopimuksen sekä työkyvyn tukitoimien ulkopuolelle, mikä vaikuttaisi työurien pituuksia heikentävästi. Eri henkilöstöryhmien laajapohjainen moniammatillinen yhteistyö ja kaiken osaamisen hyödyntäminen tulee varmistaa. Olemassaolevaa erikoisosaamista ei saa hukata eikä osaamisvaatimuksia heikentää. Sote-henkilöstön ja tukipalveluhenkilöstön asema tulee turvata kaikissa sote-kokonaisuuteen liittyvissä henkilöstön siirtymisissä ilman aikarajoitusta.

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Vastaajien määrä: 1

- Yhtiöittämisveloitteesta tulee luopua. Olemassaolevia toimivia integroituja palvelumalleja ei saa pirstoa. Valinnanvapauslainsäädännön säätämiselle tarvitaan vuoden aikalisä, jotta tarvittava tietopohja ehditään kerätä sekä saada käyttöön kokemukset nyt käynnistyneistä piloteista. Siltä osin kun palveluja tuottaa muu kuin maakunnan liikelaitos, tulee laatia laajapohjainen yhteiskuntavastuun lainsäädäntö, joka turvaa toimijoiden taloustietojen ja laatutietojen avoimuuden lisäksi ainakin veropohjan Suomeen, mainonnan ja markkinoinnin eettisyyden ja rajoittamisen, kaikkien sote-henkilöstöryhmien kouluttamiseen osallistumisen sekä vastuun komplikaatioista ja mahdollisesti maakunnalliseen päivitykseen osallistumisesta. Mikäli luonnostellun tyypiseen valinnanvapausmalliin päädytään, tulee eri toimijoiden vastuut ja osaamisvaatimukset tarkoin säädellä, samoin kuin työnjako ja hoidon porrastus eri toimijoilla. Palvelujen sisältö maakunnasta toiseen ei voi vaihdella merkittävästi, jotta asiakkaat eivät joudu jopa perustuslain vastaisella tavalla eriarvoiseen asemaan.